

Тема уроку:

**Неолітична
революція.
Енеоліт**

Питання до роботи з текстом підручнику

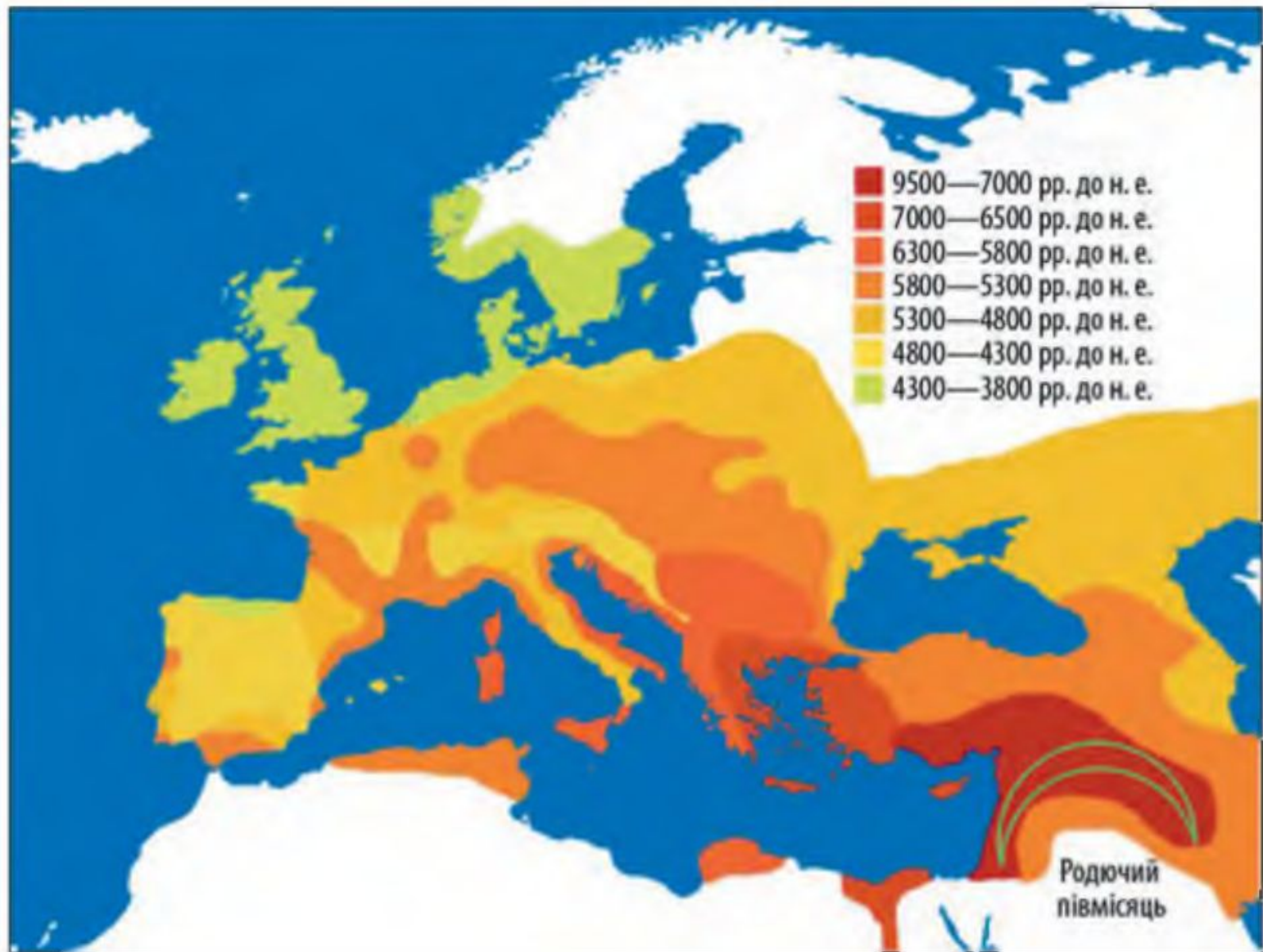
- Які нові знаряддя праці з'явилися у людей?
- Як кроманьйонці будували своє житло?
- З яких матеріалів вони робили прикраси?
- Якими засобами вони здобували собі їжу?
- Кроманьйонці змінювали навколишнє середовище, або існували в ньому як його частина?

План уроку

---

1. Перші землероби і скотарі
2. Зародження ремесла
3. Розвиток громади. Первісні системи влади.
4. Трипільська культура

Поширення землеробства за межі Родючого півмісяця.

Що таке «Неолітична революція»?

■ Неолітична революція

Терміном «неолітична революція» англійський археолог Гордон Чайлд визначив зміни, які

відбулися в житті людей в епоху неоліту — останньої доби кам'яного віку.

Привласнююче господарство — форма господарювання, за якої все необхідне для життя людина бере в природі в готовому вигляді

Збиральництво

Полювання

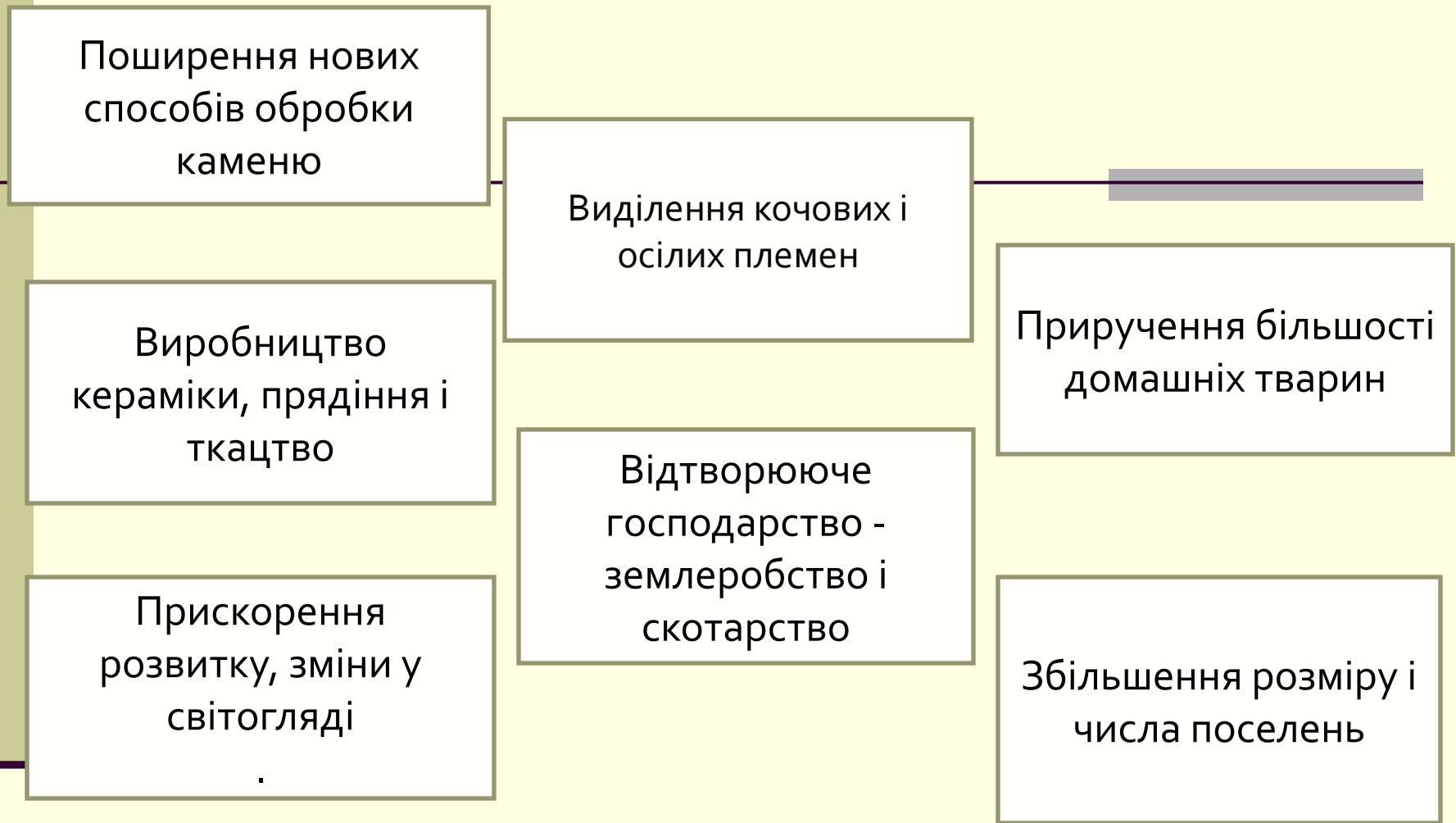
Неолітична революція — перехід від привласнюючого до відтворюючого господарства

Відтворююче господарство — форма господарювання, за якої все необхідне для свого життя людина виробляє самостійно

Землеробство

Скотарство

Що таке “неолітична революція”?

Характерні риси неолітичної революції

Перший розділ праці

```
graph TD; A[Перший розділ праці] --> B[землеробство]; A --> C[скотарство];
```

землеробство

скотарство

Другий розділ праці

```
graph TD; B[Другий розділ праці] --> C[Виділення ремесла];
```

Виділення ремесла

Мотика – неолітичне знаряддя праці

Землеробство
неоліту
зветься
МОТИЧНИМ

Види ремесла

прядіння

The diagram features a central horizontal line with four arrows pointing downwards to four rounded rectangular boxes. From left to right, the boxes are labeled: 'прядіння' (spinning), 'ткацтво' (weaving), 'гончарство' (pottery), and 'Обробка металів' (metal processing). The arrows are light gray with a white gradient. The background is a light yellow gradient with a dark purple vertical bar on the left side.

ткацтво

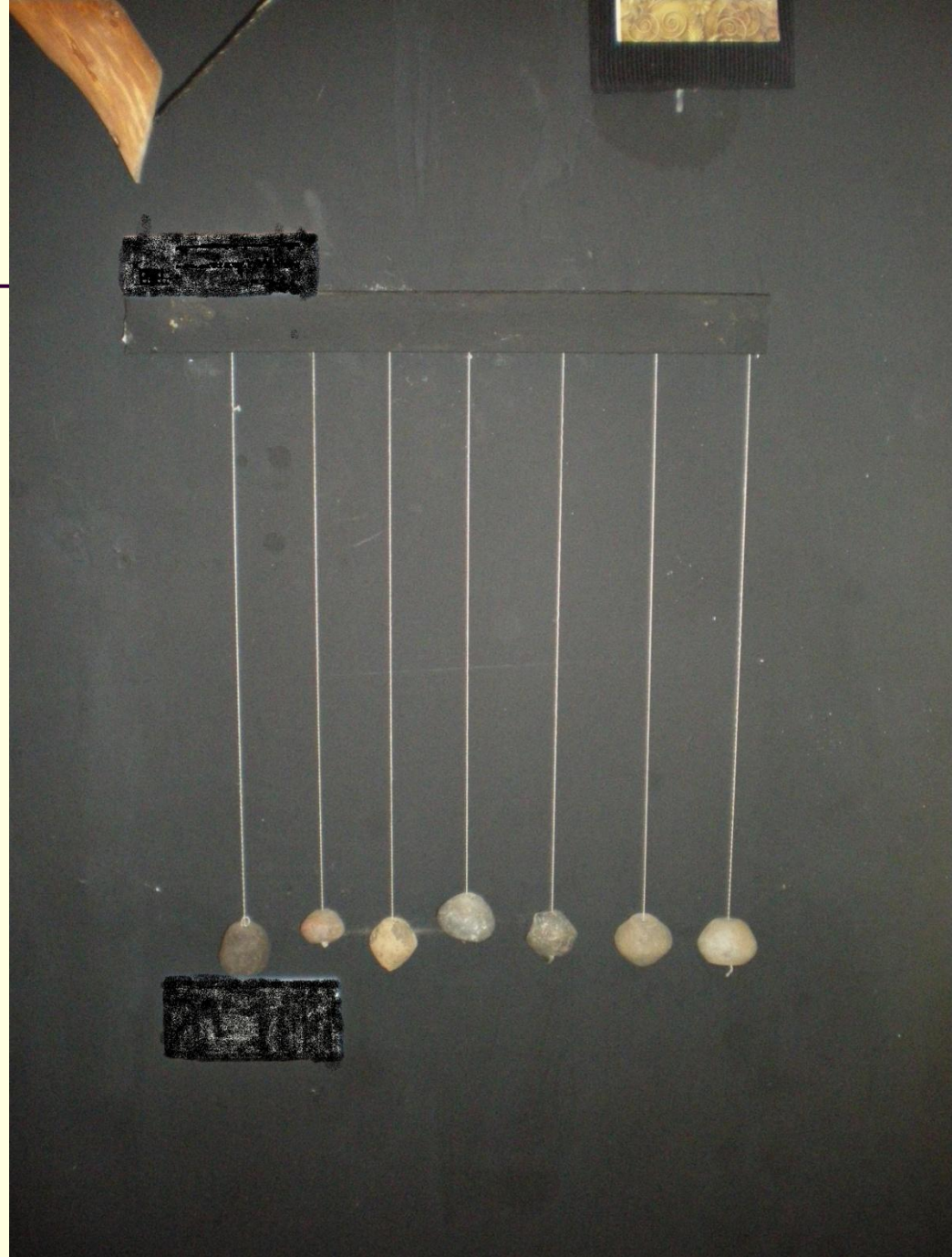
гончарство

Обробка
металів

А що це за знаряддя праці?
Як їх можна використовувати?

Ремесло — ручне
виробництво знарядь
праці, речей
повсякденного вжитку.

ПЕРШІ ЗЕМЛЕРОБИ та СКОТАРИ на ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Масштаб 1 : 8 000 000

Природа 8 тис. років тому:

- ліси
- лісостеги
- степи
- Шляхи проникнення землеробства

Землеробські культури:

- Район розселення племен буго-дністровської культури (друга половина VI – початок IV тис. до н.е.)
- Межа розселення племен дунайської культури (лінійно-стрічкової кераміки) у другу половину V тис. до н.е.
- Межа розселення племен трипільської культури (початок IV – кінець III тис. до н.е.)
- Культурні мисливців та рибалок:
- Район розселення племен дніпро-донецької культури

- Південна межа просування племен ямково-гребінцевої кераміки (друга половина IV – III тис. до н.е.)
- Культури скотарів**
- Межа розселення племен середньодніпровської культури (середина IV – перша половина III тис. до н.е.)
- Місця знахідок видатних пам'яток**
- трипільської культури
- інших культур

Трипільська культура (кінець V тис. до н. е. — середина III тис. до н. е.)

Загальні риси

Назва походить від с. Трипілья під Києвом, відкритого в 1893 р. археологом Вікентієм Хвойкою

Етнічна належність не встановлена. Відомо понад 3 тисяч поселень та 200 поховальних пам'яток

Основу господарства складало орне землеробство і скотарство. Вирощували пшеницю, ячмінь, горох. Землеробство було екстенсивним, переложним: один раз на 50—70 років ділянки і поселення переносилися на нові місця. Основу стада складала велика рогата худоба. Дрібну рогату худобу і свиней розводили на м'ясо

Поширена в лісостеповій смузі від Румунського Прикарпаття на заході до Середнього Подніпров'я на сході. На пізньому етапі обіймала територію у 200 тис. км² і сягала Північного Причорномор'я на півдні

На ранніх етапах поселення були невеликими, склалися із 7—14 жител на площі в 1—2 гектари. Розташовані на берегах річок, схилах долин

Наприкінці V — у першій половині IV тис. до н. е. у межиріччі Південного Бугу та Дніпра виникають протоміста. Усього відомо близько 20 поселень площею понад 100 гектарів. Найбільше — Таллянки, де на площі в 450 гектарів знаходилося 2800 будівель, у яких мешкало до 14 тис. осіб

Унаслідок екологічної та господарської кризи першої половини III тис. до н. е. трипільська культура розпадається на окремі локальні групи

Мотыга

Серп

Земледелие неолита
называется мотыжным.

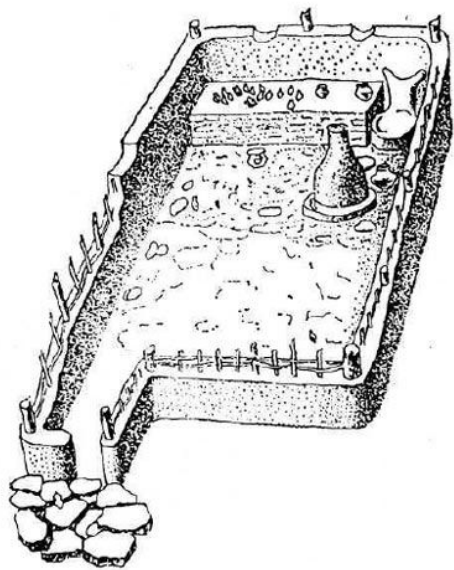
Почему?

Вікентій Хвойка
(1850–1914)

Український археолог. Жив і працював у Києві. Відкрив і дослідив пам'ятки трипільської культури. Вивчав археологічні знахідки доби Київської Русі. Досліджував скіфські городища.

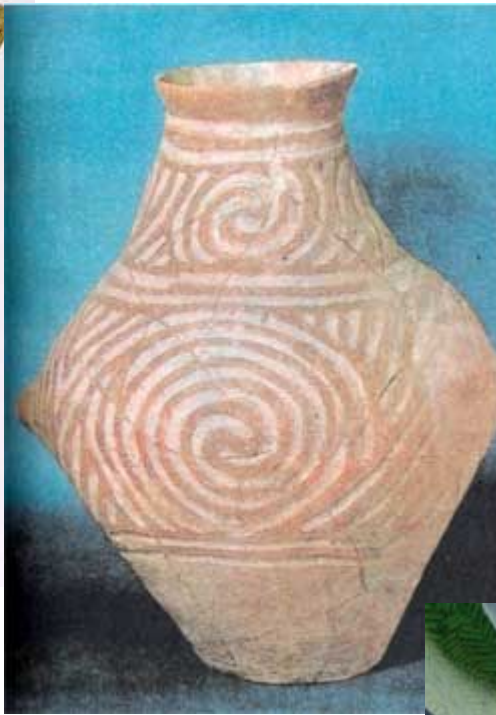

Реконструкция общественного здания трипольской культуры в Саботиновке-2

Жилище

Составим таблицу на развороте двойного листа

період	дата	Від людини	Колектив	Заняття	Стоянки
мезоліт	10 тис.р. до н.е. – 7 тис.р. До н.е.	кроманьонець Homo sapiens	Родова община Рід Плем'я Рада старейшин	Лук и стрелы Човен Вкладишеві знаряддя праці (мікроліти та макроліти)	Мурзак-Коба, Фатьма-Коба, Кудлаївка, Гребеники, Кодак та інш. (всього більш 300 : стоянки, культові місця, поховання)
неолит	7-3 тис.р. до н.е.	Homo sapiens	- « - Союз племен Матріархат	Відтворююче господарство - Землеробство, скотарство. нові знаряддя праці, знання.	6-4 тис. р. до н.е. – Бугоднестровська культура; 5-3 тис. р. до н.е. – трипільська культура

Домашнее задание

- Вивчити параграфи № 7,8
- Вивчити нові терміни.